

тичного представництва. Використовуючи метафору синергетичної парадигми, інституційний партійний «порядок» має утворюватись із соціального «хаосу» взаємодії різних суспільних груп.

Таким чином, європейський вибір України потребує здійснення вибору демократичної моделі політичного представництва. Ця модель має складатись із двох елементів. По-перше, вибір між олігархічною моделлю функціонування псевдопартійних проєктів та самоорганізацією суспільства з подальшою інституціоналізацією у вигляді реальних політичних партій. По-друге, вибір пропорційної електоральної системи з відкритими списками.

Список використаних джерел:

1. Анкерсмит Ф. Р. Репрезентативная демократия. *Логос*. 2004. № 2 (42). С. 15–40.
2. Ларченко М. Принцип представництва в парламенті України в контексті європейської парламентської традиції. *Право і суспільство*. 2021. № 4. С. 20–28.
3. Партійна система України після 2019 року: особливості та перспективи розвитку (2020) Київ: Центр Разумкова. URL : https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_part_sistem.pdf
4. Яковлев Д. В. Дискурс вітчизняних медіа щодо країн Балтії. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2020. Вип. 26. С. 82–87.
5. Yakovlev D., Kroitor A. (2020) Post-election situation in Ukraine: changing faces or ideological transformations? In Contemporary issues of the world community and the role of social sciences in ensuring its development. Lviv : Liha-Pres,
6. Yakovleva L., Yakovlev D. Institutional interaction and political choice in a transitional society. What role for the social sciences. *Nationalism and Ethnic Politics*. 2020. Vol. 2(4). P. 582–608.

Ключові слова: партії, політичне представництво, самоорганізація, олігархія, медіакратія, соціальні трансформації.

Key words: political parties, political representation, self-organization, oligarchy, mediocracy, social transformations.

ДМИТРИЄВ ВАДИМ ВАДИМОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

ВПЛИВ МЕДІАТИЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У сучасному світі відбуваються трансформації політичної ідентичності. Зміни у масовій поведінці, сприйнятті та інтерпретації соціальної

та політичної реальності, ескалація «старих» конфліктів (на основі культури, мови, віри) та поява нових ліній суспільного поділу – усе це переконливо свідчить про глобальну кризу політичної ідентичності. Це утворює нові виклики для європейського вибору України, адже політична ідентичність є визначальною складовою індивідуального та колективного вибору. Слід відзначити, що «Теорія вибору – це одна із наукових моделей прийняття раціональних рішень у умовах нестабільності, кризи, перехідного періоду. Тобто, коли «застарілі» метанаративи та системи обґрунтувань прийняття рішення вже не діють, а «нові» іще не сформовано, або вони не є усталеними» [4]. У чому ж конкретно полягають трансформації політичної ідентичності? Спробуємо відповісти на дане питання, використовуючи розрізнення між типами ідентичності, яке пропонує український філософ Є. Бистрицький. Визначаючи сутність ідентичності, Є. Бистрицький вказує на те, що дане «Поняття відсилає до таких спільних характеристик людей, як раса, етнічність, національність, гендер, релігія... Тобто ідентичність формується та змінюється відповідно до соціально-групової належності особи. Ідеться про персональне усвідомлення власного місця та ролі у спільноті, отже, про формування ціннісно-смыслових орієнтацій як характеристик особистості. У цьому сенсі поняття ідентичності має обов'язковий та необхідний рефлексійний або інтенційний вимір: спрямованість учасників в актах самоусвідомлення на віднесення себе до тієї чи тієї спільноти, колективу» [1].

Він поділяє ідентичність на два типи: громадянсько-політичний тип ідентичності та національно-культурний. Вони взаємодіють у політичному просторі, при цьому національно-культурна ідентичність характеризується стабільністю, а політична (громадянсько-політична за Є. Бистрицьким) – динамізмом, мінливістю та новаціями.

Трансформації політичної ідентичності сучасної епохи обумовлені медіатизацією політики. Погодимося із наступною думкою: «...для сучасної політичної реальності України справедливим є твердження про розширення впливу та зростання ролі комунікативних процесів. Як про «діагноз часу» все частіше говорять про становлення комунікативного простору, який продукує загальноприйняті стереотипи, створює поле можливих ідентифікацій, трансформує уявлення про соціальну, політичну та економічну реальність... існує загроза медіатизації політики, зведення її до рівня мас-медійного шоу з розігруванням смислу та беззмістовними діалогами, що призводить до появи нового центру впливу у політичних процесах – медіакратії» [3].

Політична ідентичність в епоху медіатизації політики формується не під впливом ідеологічних доктрин, а внаслідок потужних інформаційно-пропагандистських кампаній. Враховуючи, що посилення інформаційного впливу на громадян, ескалація пропагандистських зусиль у масмедіа відбувається під час виборчого процесу, то можна стверджувати залежність політичного вибору громадян від їх медіатизованої політичної ідентичності. Політична ідентичність громадянина може трансформуватись навіть у процесі однієї виборчої кампанії. І це на

відміну від національно-культурної ідентичності, яка формується у процесі соціалізації індивіда під впливом родини, традицій та соціокультурних чинників. Наголосимо: «У процесі модернізації та демократизації західноєвропейських та північноамериканських суспільств політична ідентичність громадян формувалась навколо партій та ідеологій. Одним із основних чинників, який сприяє динамічним змінам політичної ідентичності у сучасному світі є зменшення ролі партійної та ідеологічної ідентифікації громадян. Відзначено, що водночас зростає вплив масмедіа, особливо – мережевих на формування політичної ідентичності. Особливо це стосується перехідних суспільств. Трансформації простору політичних ідентичностей обумовлені двома взаємопов'язаними процесами. З одного боку, зменшується роль партій та (їх) ідеологій. З іншого, набуває усе більшої ваги процес медіатизації політики» [2].

Медіатизація політики не є новим феноменом політичного життя, але її ефект значно посилюється завдяки розвитку мережі інтернет. Медіатизація означає підпорядкування деяких сфер суспільного життя медіа-логіці.

Відзначимо: «зростаюче вторгнення масмедіа в політичну сферу в багатьох країнах змусило критиків побоюватися наближення «республіки, керованої масмедіа», в якій масмедіа узурпують функції політичних інститутів... Найкращий опис нинішньої ситуації – «медіатизація», коли політичні інститути все більше залежать від масмедіа та формуються ними...» [5]. Масмедіа визначають формат презентації соціальних явищ та політичних подій з метою посилення впливу на громадську думку. Відповідно, політики також використовують медіа-формат та підпорядковують свої дії медіа-логіці, а у сучасних дослідженнях [6] відбувся перехід від проблеми залежності медіа від публічної влади (застосування державою тиску на журналістів, впровадження політичної цензури тощо) до того, як масмедіа визначають порядок денний суспільства та влади.

Отже, констатуючи зростаючий вплив масмедіа на усі простори політичної взаємодії, застосування комунікативних технологій під час електоральних кампаній слід відзначити формування медіатизованої політичної ідентичності. Вона характеризується зменшенням ролі партійних ідеологій та домінуванням медіа-логіки та медіа-формату.

Список використаних джерел:

1. Бистрицький Є. Ідентичність, спільнота і політичне судження. *Філософська думка*. 2013. № 4. С. 41–61.
2. Дмитрієв В. (2022). Політична ідентичність: від партійних ідеологій до медіатизованих електоральних кампаній. *Politicus*. URL: http://politicus.od.ua/1_2022/7.pdf
3. Яковлев Д. В. Політична інтеракція у сучасній Україні: особливості та складові : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02. Одеса, 2009. 30 с.
4. Яковлев Д. В. (2016). Дилеми вибору. Молодий вчений, (7), с. 503–508

5. Mazzoleni G. & Schulz W. «Mediatization» of Politics: A Challenge for Democracy? *Political Communication*. 1999. Vol. 16. Iss. 3. P. 247–261. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/105846099198613>
6. Strömbäck J. Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics. *The International Journal of Press/Politics*. 2008. Vol.13. Iss. 3. P. 228–246. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1940161208319097>

Ключові слова: політична ідентичність, національна ідентичність, масмедіа, медіатизація політики, медіатизована політична ідентичність.

Key words: political identity, national identity, mass media, mediatization of politics, mediatized political identity.

ЗАГІРНИЙ ОЛЕКСІЙ ВАЛЕНТИНОВИЧ

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
аспірант кафедри політології*

ПАРАДОКСИ ВЗАЄМОДІЇ МАСМЕДІА ТА ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ

На сучасному етапі становлення інформаційного суспільства більшість парадоксів, які виникають у процесі взаємодії масмедіа та публічної влади мають глобальний характер. Протиріччя виникають між суспільними очікуваннями відкритості, доступності та раціональності у зв'язку із розвитком мережі інтернет та далекою від цих очікувань реальністю. Адже говорять про «нову нерівність», пов'язану із обмеженим доступом до інтернет-комунікацій низки бідних або тоталітарних країн, переважання ірраціональної складової, розважального контексту та fake news, відео над текстом тощо. Також слід відзначити парадокс між сприйняттям інформації як товару (власне, забезпечення попиту на інформацію робить масмедіа прибутковим, що дозволяє виконувати важливі соціальні функції) та соціальною цінністю (в основі діяльності масмедіа – довіра аудиторії; громадяни очікують достовірну та перевірену інформацію від журналістів). Тобто, становлення інформаційного суспільства у глобальному вимірі, безумовно, перетворює інформацію не лише на товар, а й на одну із основних соціальних цінностей.

Переважає більшість дослідників, застосовуючи міждисциплінарний підхід, зосереджують увагу на технологіях впливу масмедіа на суспільство (від моделі «спіралі мовчання» Е. Ноель-Нойман до теорії порядку денного М. Мак-Комбса та Д. Шоу). Взаємодії масмедіа та публічної влади в Україні присвячено ґрунтовні праці українських дослідників Н. Аксьонової, М. Безносова, О. Боднарчука, І. Гавради, Д. Кіслова, І. Костири, Є. Огаренка, Л. Ороховської, О. Семотюка, В. Тарасюка, Д. Яковлева, ін.